

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 форинти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 46.

Предмату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуњу, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Беноваца никакве се не уважавају и ручбине.

„Све за народ.“

Друштвена студија.

Написао * * * у Београду.

I.

„Све за народ“, то је она фраза, која се непрестано чује, коју сви и сваком приликом употребљавамо. Сваки онај кога се иоле тиче напредак народа нашег не може да се уздржи да му срце не заигра од радости кад чује где се тако збори по владиним круговима. Наше публицисте никако се друкше и не изражавају а официозни листови прецуну су таквих реченица . . . Нико дакле не може да се усуди да каже да то није наше „политично вјерују.“

И доиста згодна је то фирма за коју неке наше назови-демократе заклањају, па „преиспољњени“ жаром најсветије ствари са високе тачке политичног гледишта свог светују да поставимо темељ слободи среством јаке владе, те да се као она послушна деца бацимо у „лоно“ строгом а праведном старешини на милост и немилост, е да би нас потомци гологлави благосиљали. На те речи назадњачког суверена дигне се један од „верњејших“ поданика, те под образном „свесне омладине“ не само свечано протестује противу неразборитих поступака млађе браће већ и „анатемисе“ посла њихова, а заборавља да папске буле сада слабо вреде . . . Па они опет „све за народ а с народом.“ Тешко оном ко би се усудио да упита „ко је крив?“ На њ би гракнуло цело јато затучаних мрачњака те би се из петних жила упели да натуре свету недопошче ограниченог умовања свог, т. ј. да је свему време криво.

Посланица нових апостола ових сваким слезцем предјује да би

грешно било и помислити да нам требају каке реформе док нам их сама влада не понуди. Па тада неки од њих из свег грла вичу: „требају нам реформе да како!?“ А неки као верни тумачи својих окорелих начела или што се боје да то није како „искушеније“ још једнако вичу: Не требају нам никакве реформе, никакве промене и новачења! . . . Као доказ пренаглавања за слободом наводише Грчку и т. д. Па о. ет они сада „све за народ а с народом“.

Ми сви хоћемо велико српство . . . да нам народ буде сретан и велики . . . Па како ћемо то да извршимо? Разуме се ако радимо све за народ а с народом. Дајмо народу слободу па ћемо га усрећити! веле напредњаци. Држава је нешто живо, она потребује хране — без хране малаксаће њени чланови — а та дивна храна, цигли дар од неба човечанству, зове се слобода . . . Но је ли та прва основица довољна да се изврши она велика мисао да нам народ буде сретан и велики? Ми свечано одговарамо да јесте. Широка мисао слободе истинске обухвата и натицање у вршењу свега оног што је добро и корисно, што је за народ. Натицање пак може само онда да постане када слику правог патријотизма пред собом имамо и то свагда свету на видику. Та слика тако би дивно упливисала на истински напредак да би тек тако цео народ опојен светом мишљу чисте самосвести кликнуо: дошло је време хајдемо напред! . . .

Ваља нам признати да и ђеографски положај великог утицаја има на то што један народ брже или спорије корача. Но хоћемо ли зато сву кривицу да бацимо на ђеографски положај?! . . . Не — боже сачувај! То би било безмишље како се само замислити може, које одмах излази на видик чим пажливије

сврнемо пажњу на ђеографски положај и стање других држава. „Па то што Инглеска напредује тако јако то није никако чудо, та њен ђеографски положај повлачи за собом и благостање!“ Тако филозофину неки. Али та господа заборављају да су становници те исте Инглеске живели негда у полудивљачком стању и то баш тада када су Јелини до врхунца довели народску уметност и производњу. Узрок дакле који чини да народ један крај свих згодних прилика тоне у кинеској нерадњи а други и без тих прилика напредује — узрок тај велимо, лежи у самом становништву. Та која земља има згоднијег положаја од Турске? Кључ европске трговине а готово и свецке у турским је рукама. Толико мора заплускују покрајине њихове, доведе их у додир са целим образованим светом, па опет Турска у тим сјајним огледалама светске производње огледа само своју слаботињу-нерадњу, материјално и морално банкротство. А то језато што њени чланови немају никакве слободе а и управљати не могу с тим толико да се хвале, јер су сви изреда оковани ланцима љутог фанатизма, немарности и лењости.

А шта ћемо ми?

Не смо кадри да створимо згоднијих прилика ђеографских, а нужно је да се народ доведе у додир са другим народима. Зато нам могу на руци бити само два срества. Или да ми у стране земље путујемо те да приевајамо искуство других народа или да намамимо странце да нас походе те на тенахни од њих да примамо све што је корисно. Да би могли у стране земље да путујемо ваљало би нам више новаца, а да би странце у наше земље намамили ваљало би нам више умешности.

(Наставиће се.)

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. У последњој седници општинског већа поведе се отоме реч, да се у Земуну заведе водовод. Ова идеја постоји већ поодавно и по изреку једнога вештака положај је наше вароши такав, да би се то могло завести много мањим трошком, него у другим местима. Кад се проесани, колико наше становништво троши на воду, то би се зацело исплатило такво подузеће. Резервоар смештен на врху Гардоша, у који би парна машина из Дунава воду вукла, која би кроз цеви ишла на извесне тачке по горњој и доњој вароши, лако би се могао начинити, што по уверавању стручњака не би бог-зна колико стао, премда се сасвим тачан рачун тек на основу појединости плана може направити. Желети је, да се ова општо корисна идеја што пре оствара.

Морало је у очи пасти свакоме онај анахронизам у извештају о одборској седници црквене општине од 29. августа, где одбор очекује најпре релацију подпредседникову о испиту у женској школи, на после да реши, да ли да се учитељици повиси плата или не. Зар одбор још није тачно извештен о резултатима овогодишњих испита по школама, које су под његовим надзором? Зар одбор мора да чека извешће једнога члана, „који је био на испиту?“ Нама се чини да таква изјава о незнању одборовом сасвим наивно звони, особито у ово доба, кад ће се школа онет отпочети. Ми држимо, да је у дужности одборовој не само знати какав је успех постигнут у свима њему потчињеним школама, већ да он треба с највећом пажњом да прати школеку поуку непрекидно и преко целе године, дакле да му није од потребе, најпре извести се о испиту преко једног члана, „који је на испиту био.“

(Општинско веће 4. августа.) Претседник г. Градоначелник, извештач и перовођа: г. Орел, маџистратски приседници: г. сенатор Петровић и г. вар. претставници Марковић и А. Д. Јоановић. Општинара је било петнајест. Седница се отпочела у пол 10 сахата.

По отварању седнице повела се реч о оним турским Циганима, што су ово дана по неким овдашњим јавним местима свирали и бесидне игре играли. Сви су општинари били тог мњења, да полиција таквим друштвима не допушта у вароши бавити се.

Комисија, која је прегледала горњо-варошки шмрк, јавља да тај шмрк није за оправку, него се кола могу употребити за пошење воде у бурету, а бакарни и гвоздени делови од оправа да се

продају лицитацијом. Уједно предлаже ова комисија, да се набаве шест фењера, који су потребно нужно за случајеве ноћног пожара. Сви шест фењера стају на 5 фор. и 56 новчића. И један и други предлог комисије усваја се.

Том приликом рече г. Ивић, да би за нашу варош од велике користи било, кад би се заведе водовод, а односно то не би стало ни великог трошка јер је топографски положај Земуна сасвим агодај. Он је у Бечу говорио са фабрикантом, који прави сирава за водоводе, и овај му је рекао, да би предрачуи тек могао саставити, кад би тачно знао, висину Гардоша и колико је тај брег далеко од Дунава. Ув то му је нужно знати дужине водовода и растојање часама једна од друге. Да би се то све реченом фабриканту доставити могло, ваљало би да се изреди тачан план од Земуна, и г. Ивић препоручује г. Градоначелнику да о томе води бригу, рекавши, да ће се такав план по свеј прилици наставити при овдашњој фортификацији.

Почем лицитациони акт ради набавке дрва за огрев по 13 форината хват није потврђен, то се прима понуда Ђорђа Романчића, који даје ван лицитације хват по 11 форината.

Крајем октобра излази време контракту закупника 200 јутара и 193 јутара општинске земље дакле треба онет лицитацију предузети. Решено је да се пуста од 193 јутара три, 200 ланаца пак на делове, на једну годину даде под аренду.

Маџистрат јавља, да нико неће да узме под закуп наплаћивање таксе од адског песка с тога што може код Борче сваки бадава да вуче песок. Маџистрат је тог мњења да се панчевачка региментска власт умоли да и она забрани бесплатно ношење песка, а г. Ивић предлаже, да се војено министарство умоли, да се безплатно завоз песка свуда забрани. И овај предлог би усвојен.

Сад је дошао у претрес предлог о земљишту у доњем пољу, где више њих хоће да пеку цигље. Услед министарству поднесене молбе Михаљевог добио је маџистрат налог, да о тој ствари даде темељно извешће. Г. Ивић примећује, да тај предмет стоји у свези са преважним питањем о властитости ритеког нашег земљишта, те је тог мњења да се ништа коначно не решава, већ само да се допусти Михаљевог, да ужива то земљиште под истим условима, под којима га је предходник његов Фелбер уживао. Г. Ивић рече, да је наишао на важне документе, који показују да ритеко земљско земљиште није државно већ општинско. У том смислу општинско је веће и донело закључак.

На дневном реду беху неколико предмета, који се односе на личности, међу којима беше онет позната Марија Панек. Министарство иште на зактевање трстанске власти прво, да се плати на општинске касе погребни трошак једног детета Маријиног; друго, да се плати до дана смрти; у Марту ове године, по 48 новч. дневно; треће, да се плати за друго дете што још живи осим трошка при порођају и сво досадашње надрићавање његово, а од сад до десетогодишњег живота сваки дан по 10 новчића. Општинско веће никако на то не пристаје, већ налаже маџистрату, да овај званичним путем иште доказ, да ли је трстански суд у том случају испунио прописе закона, т. ј. да ли су деца наименовани били тутори и да ли је потражен отац, коме по закону после матере издржавање небрачног детета припада. Уједно остаје општинско веће при своме закључку, да се речена Марија у Земун доведе.

Маџистрат јавља, да је послата наручена кечичка преса и да ваља 101 фор. и 75 новч. за њу платити. Пошто је преса прегледана, општинско веће одобри исплату. Такође је наредило општинско веће, да се исплати ве оправку бунара у пољу Адаму Хофу и Петру Вирлиу 50 фор. и 19 новч.

Маџистрат јавља, да је од владе потврђен контракт општине са фортификацијом ради варошког зида. То се узима на знање са унут-

ством на закључак о начину рушења истога зида.

Санитетска власт обраћа пажњу општинског већа на сила паса, што их имаде по вароши, као и на опасност, која отуд произилази за становнике због бесноће. Један општинар приповеда, како је пре неки дан наш суграђанин г. Петар Спасојевић долазећи на колима из Бановаца у сред горње вароши бесна пса убио, а то је исто учинио и кад је пошао из Бановаца, што је доказ, да је донета опасност велика од бесних паса. И овај предмет изазвао је живу дебату и разне предлоге. По највад би решено, да се састави одбор, који ће чинити предлог о том питању.

Непријатну сцену изазвала је интерпелација варошког представника г. Стевана Марковића, који је г. градоначелника питао, како стоји са његовом тужбом против надзорника ноћне страже г. Јована Лацка. На примедбу, да ће се ствар решити дисциплинарним путем г. Марковић рече, да се тиме не може задовољити, нити то допушта достојанство варошког заступништва, јер он није увређен од поменутог комесара као Марковић већ као варошки представник и општинар, што потврдише и други општинари особито и г. Ивић. На тако седница у тај пар не беше проглашена за тајну, ми ипак не можемо да наводимо појединости из те дебате.

— Земаљска власт у Варадину разаслала је овај распис, који је дошао и овдашњем маџистрату, од кога је нам достављен, да га и ми у нашем листу обнародујемо:

„Штабеко место Глина у првој банској пуковнији пострадао је ноћу између 29. и 30. јула о. г. пожаром тако, да је изгорело 46 кућа и 67 стаја, усљед чега је пропало 67 породицама сво њихово имање.

Штета у колико се проценити може, износи око 218.608 форината.

Да би се тим страдалцима колико-толико у помоћ притекло, позивају се све власти, да настојавају око тога, како би се што више скупило добротворних прилога. Скупљени новци шиљу се пуковничкој власти прве банске регименте. О резултату скупљења прилога има се овај земаљској власти до краја октобра јавити За земаљског поглавара: Шпајдер, ђенерал.

Такви прилози примају се и код уредништва нашега листа, у коме ћемо и списак приложника публиковати.

— Наш дописник из Београда нам пише: У једном од пређањих дописа јавио сам вам, да је обустављена радња савета од како је нов устав ступио у живот, и да су његови чланови стављени на расположење влади. Званичне „Српске новине“ од 10. о. м. донеше указ, по коме влада еклана пов савет по уставу. Од старих саветника остају: Мариновић као председник, Филић Христић, Џенић,

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. У последњој седници општинског већа поведе се отоме реч, да се у Земуну заведе водовод. Ова идеја постоји већ поодавно и по изреку једнога вештака положај је наше вароши такав, да би се то могло завести много мањим трошком, него у другим местима. Кад се проесани, колико наше становништво троши на воду, то би се зацело исплатило такво подузеће. Резервоар смештен на врху Гардоша, у који би парна машина из Дунава воду вукла, која би кроз цеви ишла на извесне тачке по горњој и доњој вароши, лако би се могао начинити, што по уверавању стручњака не би бог-зна колико стао, премда се сасвим тачан рачун тек на основу појединости плана може направити. Желети је, да се ова општо корисна идеја што пре оствара.

Морало је у очи пасти свакоме онај анахронизам у извештају о одборској седници црквене општине од 29. августа, где одбор очекује најпре релацију подпредседникову о испиту у женској школи, на после да реши, да ли да се учитељици повиси плата или не. Зар одбор још није тачно извештен о резултатима овогодишњих испита по школама, које су под његовим надзором? Зар одбор мора да чека извешће једнога члана, „који је био на испиту?“ Нама се чини да таква изјава о незнању одборовом сасвим наивно звони, особито у ово доба, кад ће се школа опет отпочети. Ми држимо, да је у дужности одборовој не само знати какав је успех постигнут у свима њему потчињеним школама, већ да он треба с највећом пажњом да прати школску поуку непрекидно и преко целе године, дакле да му није од потребе, најпре извести се о испиту преко једног члана, „који је на испиту био.“

(Општинско веће 4. августа.) Претседник г. Градоначелник, извештач и перовођа: г. Орел, маџистратски приседици: г. сенатор Петровић и г. вар. претставници Марковић и А. Д. Јоановић. Општинара је било петнајест. Седница се отпочела у пол 10 сахата.

По отварању седнице повела се реч о општинским Циганима, што су ово дана по неким овдашњим јавним местима свирали и баестидне игре играли. Сви су општинари били тог мислења, да полиција таквим друштвима не допушта у вароши бавити се.

Комисија, која је прегледала горњо-варошки шмрк, јавља да тај шмрк није за оправку, него се кола могу употребити за пошење воде у бурету, а бакарни и гвоздени делови од справе да се

продају лицитацијом. Уједно предлаже ова комисија, да се набаве шест фењера, који су потребно нужно за случајеве ноћног пожара. Сви шест фењера стају на 5 фор. и 56 новчића. И један и други предлог комисије усваја се.

Том приликом рече г. Ивић, да би за нашу варош од велике користи било, кад би се заведе водовод, а односно то не би стало ни великог трошка јер је топографски положај Земуна сасвим агодав. Он је у Бечу говорио са фабрикантом, који прави сиправа за водове, и овај му је рекао, да би предрачуи тек могао саставити, кад би тачно знао, висину Гардоша и колико је тај брег далеко од Дунава. Уз то му је нужно знати дужине водова и растојање часама једна од друге. Да би се то све реченом фабриканту доставити могло, ваљало би да се изradi тачан план од Земуна, и г. Ивић препоручује г. Градоначелнику да о томе води бригу, рекавши, да ће се такав план по свеј прилици наставити при овдашњој фортификацији.

Почем лицитациони акт ради набавке дрва за огрев по 13 форината хват није потврђен, то се прима поцуда Ђорђа Романчића, који даје ван лицитације хват по 11 форината.

Крајем октобра палази време контракту закупника 200 јутара и 193 јутара општинске земље дакле треба овет лицитацију предузети. Решено је да се пуста од 193 јутара три, 200 ланаца нак на делове, на једну годину даде под аренду.

Маџистрат јавља, да нико веће да узме под закуп наплаћивање таксе од адског песка с тога што може код Борче сваки бадава да вуче песак. Маџистрат је тог мислења да се панчевачка региментска власт умоли да и она забрани бесплатно пошење песка, а г. Ивић предлаже, да се војено министарство умоли, да се бесплатно извоз песка свуда забрани. И овај предлог би усвојен.

Сад је дошао у претрес предлог о земљишту у доњем пољу, где више њих хоће да пеку цигље. Услед министарству поднесене молбе Михаловецког добио је маџистрат налог, да о тој ствари даде темељно извешће. Г. Ивић примећује, да тај предмет стоји у свези са преважним питањем о властитости ритечког нашег земљишта, те је тог мислења да се ништа коначно не решава, већ само да се допусти Михаловецком, да ужива то земљиште под истим условима, под којима га је предходник његов Фелбер уживао. Г. Ивић рече, да је наишао на важне документе, који показују да ритеко земљско земљиште није државно већ општинско. У том смислу општинско је веће и донело закључак.

На дневном реду беху неколико предмета, који се односе на личности, међу којима беше овет позната Марија Панек. Министарство иште на загревање трстанске власти прво, да се плати на општинске касе погребни трошак једног детета Маријиног; друго, да се плати до дана смрти, у Марту ове године, по 48 новч. дневно; треће, да се плати за друго дете што још живи осим трошка при порођају и сво досадашње издржавање његово, а од сад до десетогодишњег живота сваки дан по 10 новчића. Општинско веће никакво на то не пристаје, већ налаже маџистрату, да овај званичним путем иште доказ, да ли је трстански суд у том случају испунио прописе закона, т. ј. да ли су деца наименовани били тутори и да ли је потражен отац, коме по закону после матере издржавање небрачног детета припада. Уједно остаје општинско веће при своме закључку, да се речена Марија у Земун доведе.

Маџистрат јавља, да је послата наручена кечичка преса и да ваља 101 фор. и 75 новч. за њу платити. Пошто је преса прегледана, општинско веће одобри исплату. Такође је наредило општинско веће, да се исплати за оправку бунара у пољу Адаму Хофу и Петру Бирглу 50 фор. и 19 новч.

Маџистрат јавља, да је од владе потврђен контракт општине са фортификацијом ради варошког зида. То се узима на знање са унут-

ством на закључак о начину рушења истога зида.

Санитетска власт обраћа пажњу општинског већа на сила паса, што их имаде по вароши, као и на опасност, која отуд произилази за становнике због бесноће. Један општинар приповеда, како је пре неки дан наш суграђанин г. Петар Спасојевић долазећи на колима из Бановаца у сред горње вароши бесна пса убио, а то је исто учинио и кад је пошао из Бановаца, што је доказ, да је донета опасност велика од бесних паса. И овај предмет изазвао је живу дебату и разне предлоге. По најрад би решено, да се састави одбор, који ће чинити предлог о том питању.

Непријатну сцену изазвала је интерпелација варошког представника г. Стевана Марковића, који је г. градоначелника питао, како стоји са његовом тужбом против надзорника ноћне страже г. Јована Лацка. На примедбу, да ће се ствар решити дисциplinарним путем г. Марковић рече, да се тиме не може задовољити, нити то допушта достојанство варошког заступништва, јер он није увређен од поменутог комесара као Марковић већ као варошки представник и општинар, што потицаше и други општинари особито и г. Ивић. На овој седници у тај пар не беше проглашена за тајну, ми ипак не можемо да наводимо појединости из те дебате.

— Земаљска власт у Варадину разаслала је овај распис, који је дошао и овдашњем маџистрату, од кога је нам достављен, да га и ми у нашем листу обнародујемо:

„Штабеко место Глина у првој банској пуковнији пострадао је ноћу између 29. и 30. јула о. г. пожаром тако, да је изгорело 46 кућа и 67 стаја, услед чега је пропало 67 породицама сво њихово имање.

Штета у колико се проценити може, износи око 218.608 форината.

Да би се тим страдалцима колико-толико у помоћ притекло, позивају се све власти, да настојавају око тога, како би се што више скупило добротворних прилога. Скупљени новци пиљу се пуковничкој власти прве банске регименте. О резултату скупљења прилога има се овај земаљској власти до краја октобра јавити За земаљског поглавара: Шпајдер, ђенерал.

Такви прилози примају се и код уредништва нашега листа, у коме ћемо и списак приложника публиковати.

— Наш дописник из Београда нам пише: У једном од пређанињих дописа јавио сам вам, да је обустављена радња савета од како је нов устав ступио у живот, и да су његови чланови стављени на расположење влади. Званичне „Српске новине“ од 10. о. м. донеше указ, по коме влада склапа нов савет по уставу. Од старих саветника остају: Мариновић као председник, Филип Христић, Џенић,

Данило Стефановић, Владимир Вујовић, Жујовић и Ђорђе Миловановић као чланови. А нови су: Јефрем Грујић, Коста Магациновић, Јанко Шафарик (једва дође награда овоме заслужном мужу, а и за принцип морамо влади честитати, У.) и Ј. Димитријевић досадашњи начелник београдског округа. Ето то вам је нов савет. — Код нас се амо не збори добро о часницима овогодишње омладинске скупштине и њихов је поступак тако-рећи изазвао сензацију код свеснијих људи. Не држим да је у часницима омладинским оличена сва омладина, па етога не могу ни да кривим њу, но само часнике, што не хтеше јавити скупштини за телеграм Драгише Станојевића. Ако ико а она омладина по својим начелима ваља да допусти сваком слободу говора. А ако су Станојевићеви резони били не основани, она их је могла просто одбацити. У деветнајестом веку после Бокла рећи, да срећа једноме народу зависи само од династије чини ми се врло смешно, а још ми је много смешније, кад то чујем из уста онога, који пише „Историју цивилизације у Срба.“ Ако напредак народа зависи од добротe династије г. Васиљевићу, а не од свети целокупног или бар већине народа, онда се можемо запитати зашто у Китају није такав напредак као у северној Америци или зашто у Јапану није толика срећа као у Швајцарској, зар у тим државама не бејаше досад ниједног доброг владара? Зар је код г. Васиљевића узрок свима радњама људским слени случај? И ако код г. Васиљевића срећа народна зависи од воље појединих а не од нужног следства народног изображења, онда он може ићи на ђабу преживелој метафизичкој и теолошкој шпекулацији. Наука је саранила сва школстичка булажбења, па разуме се да су и начела што се из тих сањарија изводе ништава и мртва за данашње време. Такав је и предлог г. Васиљевића, који он потрже из гробља одавно преживелих појмова! — Г. Коста Џукић бивши министар финансије на расположењу постављен је за српског заступника у Букурешту.

— „Заточник“ још мање одобрава закључак панчевачког заступништва у погледу на особени граничарски сабор, него и сама „Застава.“ и ако вели у почетку чланка: „Закључак панчевачке обшине гледе

крајишкога питања може важним постати у историји, ако ли као што има пуно наде све крајишке комунитете и обшине пођу за примером те и сисачке обшине. Знаменито је и бити ће од непрегледних последицах, ако народ у крајини докаже да није мртва маса или земља иловача, од које можеш лепити посуђе какво ти воља. А ово би било за сада довољно, јер онај народ који је наурио сувереном вољом одсећи будућу судбину крајине, дотле је јунак, док су други плашивице, а чим се ови покажу храбрена срца, онда увлачи кано цуљ своје рогаве. А да је и бољје и људско право на страни крајине, да је поступак мађарах нацрама крајини противан свим начелом и историчнога права троједне краљевине и новог међународнога, да је противан свим начелу уставности и најобичније правце, о том не може бити пити трачка сумњи међу људма, који праведно или у обће штогод мисле.

Замисао крајишкога сабора није произашао најпре од панчевачке обшине, премда је ласно појмити, зашто га је панчевачка обшина прва усвојила. Има томе преко месец данах, што су се из војничке крајине појавили гласи у Цукунфту, иштући крајишки сабор. . .“

Но даље говори овако:

„. . . Проти историчному праву троједне краљевине знам ја, може ткогод приговорити, да су исторична права старе крпе од никакве цене за садашњост. Међу браћом србском овај се приговор чује по најчешће. А истина је међутим, да је и исторично право од ненакнадиве користи и неизрециве цене, ако се уме прилагодити захтевом и потребам напредка. Оно даје солидност новијим стечевинам. Јер што се добро каже за ново огњиште, да је тешко ватру ложити на њем, тако је тешко на новом праву сталну будућност градити. Францеска, Италија, кнежевина србска и друге земље одвише доказују ову истину. А и сами Срби у Аустрији искусили су довољно, колико им вреде стара њихова привилегија, без којих неби ни имали народнога свога конгреса.“

По тому је исторично право вагда частно, највише путах користно и само онда губи правну моћ, када је наперено проти правде, када иде на затор индивидуах, народах и њихова напредка.

У овом нашем случају тим је частније, тим се више очувати има право исторично, чим је очевидније,

да је оно, што се на његово место узпоставити кани, или немогуће, или ако се дадне извести управо шкодљиво. . .“

— Из Вуковара пишу „Заточнику“ између осталог: „ — Илочки јурасор г. Стојшић дигнут је од службе једино е тога, што за владиног кандидата не хтеде гласовати, и ако је иначе ваљан званичник, који никоме 75 батина ударио није!

— Из Беча још ништа нам не јављају за реформе, дакле се она вест као не основана показује, по којој је Њ. В. цар реформе у целости потврдио. Шта више из приватног извора чуемо да су оне са свим одложене, неки пак причају, да ће се тек издати идуће године месеца маја, дакле мало времена пре, него што ће се делегације састати у Пешти.

— Унгарски сабор наставиће извесно 3. октобра своју радњу. Већ су распослате посланицима позивнице, којима се они позивају, да буду на време у Пешти. Саборски званичници позвани су такође званичним новинама, да 19. септембра о. г. буде сваки на своме месту.

— У Ческој беху ово дана избори саборских посланика у оним местима, којих су депутирци били положили мандат. Осим неколико њих сами су народњаци изабрани.

— Новине јављају, да се је гроф Бајет у Швајцарској састао са кнезом Горчаковом, и отуда ће, веле, следовати пријатељски односи између обе државе. На то исто закључују, да ће наступити и према Пруској, што је граф Бајет од пруске краљице онако љубазно био примљену Баден-Бадену.

— Влада талијанска предложиће скупштини неке промене у закону о штампи. Промене те ове су: да се укида одговорност уредника, да се на чланак сам писац или уредник мора потписати, па су одговорни сваки за се. Новине и штампарије морају да положу кауције а парнице због увреде пресом решава обични суд, а не порота!

— Поговара се, да је један свештеник руски хтео да отрује цара руског Александра, но да се је срећом за време дознало за ту злочину.

Краљ Гргур.

Високо се уздизаше горостасна стена. Подножје њено испираху вали Клидови. Врхом својим завила се беше у магловите облаке, а значајност њезину овековечише арфе Осијанове кад он певаше удаљеној Баклути. На тој стени беше негда двораци краља Гргура. Снажном руком владаше кнез у Шотландији, јуначки је извојевао себи поштовање околних кнежева. Али сво доба младости као и почетак старости своје проведе у ратовима и немирима. А кад се једном његова влада ослони на тврде темеље, кад се благодети мира по пољима излише, кад више не беше непријатеља, кога је савлађивати требало или пред којим је задржати ваљало, кад се повратише тихи осећаји у груди хваљених ратника: после свега тога на овој стени кнез одпочиваше; на њој је најрадије боравио по свом обичају, пуштајући бодром оку не би ли на далеко у даљини угледало што год што би непознату празнину у пресима његовим како испунило. Докде ти око допрети могаше, његовом се мигу сва земља покораваше. Удаљена Ирландија слала је данке и намете, побуђени, обеснажени беху суседи англиски. Оружје, сребро и злато на гомилама лежаше по дворишту краљевом; храбри, очеличени борци мотрили су на миг његов; арфе љубазних песника (минстрела) ориле се при гозбама његовим, кондири се изливаху слатким виновим соком, па опет незадовољно око краљево отимаше се у даљину, и тражаше да докучи непознате жеље.

И опет изнесе таласи на обалу богато натоварене лађе, и опет се заори у дворишту песма старих песника (барда), и опет се кондири вином испунише; али опет око краљево луташе незадовољно којекуда и монарх нагињаше на усамљеном станишту на зеленој стени. А погледу му се уставиле при подножју стеницом, куда пролажаху неки кићени сватови с лепршавим барјацима а од веселе свирке њихове орила се гора и планина. Гомила по избор лепих девојака пратила је младу заручницу, радост и весеље свуда се разлегаше.

Краљ се враћа у своје баште и зелене хладнице, но у њима налазаше неку пустош, неку самот; бега одатле у своје дворе, но и ту га сусреташе нема тишина, која за њга никака учешћа немађаше, а у спаваћим одајама не беше ничега, што

би му поћно ћутање одагнати могло.

Тада искупи око себе поглаваре своје царевине на им овако говораше: „Хвала племенитим подупирачима трона мога, хвала вашој јуначкој десници, моји витезови, хвала вашој мишици која ми помаже да са трем непријатеље моје царевине; благословом мир веје по нашим пољима; али је време да лавров венац, који задобисмо, миртом украсимо. Већ мину половина живота мога, а црне ми власе седети сташе. За то гледајте нека ми за сву трудбу буде награда рука које лепотице. Потражите ми по мојој земљи узвишену цуру честитог рода, достојну круне шотландијске, а како ће бити госпођа краљица над поносним госпођама шотландијским, то нека је бисер међу девојкама!“

На то све живо похита да са свих страна доведе пред краља лепих, младих девојака; но што их се више у предворју његовом испуљало, у толико увећана драгост његова све му више избор пометаше. Кад ето ти гордог Дуглаја са своје две кћери, којима ни планинске виле неби друге биле. Већ краљ Гргур шћаше пружити венчани претеп принурастој Магдалени Дуглајевој, која очи смерно к земљи обираше, али се истаче преда њ поносни Дуглај, земљи клече па му говорити оде:

„Почуј ме краљу господаре: Ја не видим да су се искупиле све девојке твоје царевине, које би биле достојне да твој екиптар поделе. Бисер, који си захтевао још је скривен у завијеној тихој љушчици. Ма колико да ти се чине ваљатне све ове цуре из твоје краљевине, ма колико ти се око уставило на једној што мој живот краси, све бадава, нема равне Ружи Ероловој. Од како се стене шотландијске из мора уздигле, нико јој друге видео није. Мало је за њу да земаљску лепоту краси; високо узвишена над сваким смртним чини ми се да ње није вредан ни један који нема на глави круне златне. Она се једина родила да краљица буде!“

Ужурбаше се барони и мутним оком погледаше у поносна Дуглаја, али се ни један не одважи да посумња о истини коју им изнесе, јер сви, хтело им се не хтело, морали су признати да Хапријета Еролова беше најлепша међу лепима.

Краљ веран својој речи, да ће најлепшој своју круну пружити, пошље посланике лорду Еролу и поручи му да своју ћерку обуче у свилу и кадиву па да је пошље у двораци краљев, да с њиме круну и

екиптар дели. Кад је лорд примио краљеве посланике, и проучио писмо његово, којим се ујемчаваше висока част дому његовом, плану гњевом на себе самога, што беше обећао руку своје лене Хапријете лорду Атолу. Но за тренут пробужено славољубље његово учини те беше готов да погази своју задану реч; да своју ћерку уздигне на краљевски престо, да се топи од милина гледајући толику славу која му ћерку очекиваше, све то беше за њга нека веома дражесна примам; што је до дубоке старости био чувен да своју реч као светињу штуде, то је сада морало пасти под тешким искушењем. Лорд Ерол погази своју задану реч изговарајући се на своје вазалске дужности, и науми да се без оклевања покори заповести краљевој.

Међу тим је лена Хапријета своје свилене косе плела у танке плетенице и попевала красну песму своје драгом лорду Атолу. У песми је извијала дражи а дивоте Иреких гора и планина: певала је руменим ружама, плавом небу, жуборкавим потоцима, сва јој природа одјекиваше у раздраганој песми њезиној, па за то из свег срца певаше дивотна Хапријета. О па да ли се и сада задржаваше по тим висовима леги, храбри Атол, коме она срце и руку поклонила беше, да ли она и сада по свом обичају све снове будућег благовања по тим на далеко догледним висовима сањаше? Још она весело певукаше своју милу песму кад на један пут ступи пред њу седи отац са заповешћу, да с том омиљеном јој песмом за навек умукне, јер лорд Атол није више вереник њезин. Побледевши упре Ружа Еролова своје за час расплакване очи у свог оца, који јој ту страхоту заповедаше; и она баш као љиљан, који северна олуја у цветну задрма обори к земљи своју красну главу, и туга јој велика на срце паде кад јој отац и даље говораше: „Мој је живот у опасности. Мој краљ и господар захтева те себи за невесту; на тебе се оемешкује круна шотландијска. Не смемо се усудити друкчије, већ му заповест испунити морамо. По тој заповести ти ћеш бити госпођа краљица, хтело ти се не хтело.“ Али Ружа Еролова прикупи сву своју снагу па одважно оцу одговори: Моја је верност дата у залог, као што сте и ви дали вашу часту реч; ако ишта круна и екиптар најмање ме привући могу; заручница браћога Атола загришће само оног

ког је изабрала или ледену смрт!“

Но ако се лорд Атол за ваљану награду одрече руке твоје?“ — „Тада ћу,“ одговори кроз плач и тараући своје мекане руке побледела Ханријета, „тада ћу да ти живот здрав и читав остане, бити жена краљева! Али није истина, о томе не сумњам! Већ видим мога лорда где се на челу своје срчане покрајине управо с победоносним корацима ка тавноме дворцу, па ће с мачем у руци своју вереницу отети; ја видим како знанице и пријатељи мога одважна драгог јуре за њим и све што пред собом зграбе пале на и убијају, јер је лакше отети од лавице лавче него да мој јуначни Атол своју миловреницу остави!“ —

Тако потресаше на изменце страва и надање срце јако сневесељене невесте краљице. Али гордошћу заслепљен мирно је гледао лорд Ерол тугу своје драге кћери и живо справљаше све што ће јој на путу до краља устребити. Краљ Гргур добије поруку да ће му до који дан невеста приетасати; и сад први пут у животу своје сети се окорела јуначина да се и њему надиврати ваља. Брижљиво је угладио своје проседеле косе, па се наднео над воду да се огледа да га случајно која прогрушана витица не ода да је он већ половину века преко главе претурио. Са задовољством посматрао је своје величанствене прте, које озбиљност минулих година више на видик износаше но што их засењаваше, и сад први пут осети као човек, тихо посрамљен, сва кочења сујете, што их као младић у звечи оружја ослабио беше. Тако врљаше краљ којекуда све мислећи на своју дивну Ханријету, кад ето ти егаде преда њ љубовни песник и одпоче песму у славу лорду Атолу. По жељи краљевој причаше му песник, да је ту песму испевао по захтевању заручнице лордове, Руже Еролове. Много је још испричао песник о љубави лепих заручника, и зачућен погледа за краљем, који као да се иза сна тргао, окрете се и остави сама песника у двориншту.

Сутра дан позиваше весник лорда Атола у двор пред краља. Окружен својим великанима дочека га монарх па се сви креташе на зеленој стени. Пружајући руку на југ говораше: „Мој храбри јуначе, лорде Атоле! Верно си уза ме стајао у крвавом боју, највернији међу вернима, најхрабрији међу храбрима. За то сам те изабрао

да будеш уза ме у тренутку награде по трудном раду. Иди честити јуначе и доведи изабраницу господара твога. Да ти се верује да сам те ја послао, ево ти писмена и печата мог. Избери пратиоце, који ти се допадају, који ће бити достојни мога величанства и лепоте моје достојанствене заручнице, Руже Еролове!“ —

Онемио, скоро изгубљен од чуда и бола заоста на том месту сам лорд Атол, кад се краљ и пратња му отален уклонили беху. Хиљаду сваковрсних осећаја ускомешаше се у души лордовој: као рис разљућен и ожалошћен одао је овамо онамо. Као што он мишљаше краљу небеше никакве замерке, јер сигурно не знађаше, да с драгим каменом, којим своју круну украсити шћаше, сву срећу на земљи лорду отимаше. Најљући отров саревњивости справљаше се у срцу лордову према његовој драгој заручници, јер мишљаше да га она изневераваше. Љутит викаше лорд Атол, одричући по људском обичају све племените осећаје свима лепојкама: „А што пустих оку своје те га заслепише дражи једне притворице, како ме могаху занети пријатни мириси од цвета, који ће се од најслабијег ветрића повити на ову ил на ону страну! Да, пламеном љубави очи јој горејаху, њени осмеси, сузе у очима, уздрхтале прси од уздаха, и најмањи покрет њезин љубављу говораше. Али је сјајна круна лажан пламен на брзо угасила, и само славољубље, гордост пламтејаше у срцу, које се к'о бајаги мени отворило беше. Сад ме очекује да с кукањем, с очајањем паднем на колена пред њу, па да у томе тријумфу удвоји сјајност новој круни својој. За то баш мене изабраше за девера младој невести; моја боља треба да узвиси победу њену! Све на страну, ја морам и овом приликом човек остати! Никаки уздах не сме издати моје осећаје; с њеном гордошћу изједначиће се моје презирање, а лакост с којом се њених окова опраштам, светиће ми срце, које издајница тако дубоко ранити умеде.“

Препуна чисте вере плаче међу тим дивна Ханријета у немој одаји својој, и престане с плачем само онда, кад се испне на танану кулу, неби ли с ње игде спасила свога драгог Атола где хита, да јој верну љубав отргне из зидина, које су је стегле. Узалуд јој сваког дана долажаху екупоцени дарови краљеви, узалуд отвора лорд Ерол своје риз-

нице с благом, да њима обаспе чедо срца свога, узалуд су за њом дворкиње летеле, да јој справе руво свакојако, да угоде жељама њезиним, за све то не мари, све то није кадро да развесели златнокосу Ханријету. Све се више приближује страховити дан, који ће јој довести пратиоце краљеве. Залуду прислушкује Ханријета неби ли зачула веселе песме пријатеља Атолових, залуду погледа да би уназила челичне штитове и широке пале Шотландаца. Помоћи ни од које стране, ма куд погледала, ма како јадиковала, све се замотало страсотним немиллом, па и сами ветри не одношаху јој слабога гласа ни толико далеко да би јој их високи брегови повратити могли.

(Свршиће се.)

До Шапца.

III.

О друштвеном животу шабачком, наравно да не могу много прозборити из сопственог искуства, кад сам ту само неколико часова пробавио; но толико ипак смем казати, које по чувењу, које по томе што видох сам, да су Шапчани људи гостољубиви, који по староме обичају ерпскоме радо дочекују госте. Шапчани се дакле и у тој лепој врлини одликују од браће београђана, у којих као да је фраза стереотипна; „кад сте дошли, када ћете отићи?“

О гостољубљу Шапчана имамо прилике да се и ми уверимо. И ако нисмо се дуже бавили у Шапцу, него колико је требало времена „Максимлијану“ до Брчке и натраг, ипак бејасмо лепо почашћени и проведосмо у приватном друштву неколико пријатних часова. „Имам ту у Шапцу знанца, кога одавно видео нисам и кога би радо походио,“ рече мој пријатељ и ми се одмах подигосмо, да га потражимо. Није требало много распитивати за његов стан; одведе нас глумац г. К. њему, који га хтео такође да посети.

Има тренутака, који и ако су по себи свакидашње појаве, ипак изазивљу у души човековој најозбиљније осећаје. Такав један тренутак беше и онај, кад се је мој пријатељ састао са знанцем својим у Шапцу, где се је овај већ пре више година настапио, а родом је из Срема. Двадесет и пет година протекло је од кад се видели нису; они се растадоше као младићи а као људи зрели нађоше се опет!

Они не могоше одмах познати један другог. Та читава је четврт века протекла од растанка њиховог, а време немилеце удара печат свој на човечије лице. Мој пријатељ први погоди, који му беше друг у младости од оне двојице, што изађоше пред нас. Очи и глас беху и овом приликом знаци за познавање, јер сапутник мој не хте подуже да каже своје име. Право људи називају очи огледалом душе, а говор њезиним одјеком.

Брат шапчанин позва нас на вечеру, и седећи ту до главо доба ноћи прођоше нам часови у пријатном разговору. Много којешта имадоше причати пријатељи један другоме о прошлим догађајима, о слатким данима младости. Приповедали су један другоме како и где су провели године од кад су се растали. Живљење им беше сасвим противно: један није оставио завичај свој, само што се је из Срема у Мачву преселио, оженио, и ту је проживео угодне дане мирног живота грађанина, кад им рад уроди добрим плодом. Други пак, а то мој пријатељ, бродило је међу тим по бурним валовима живота, пролазећи туђ свет, но најзад и он се смири и ваљаношћу својом дотера до одличног ступња.

„А сећаш ли се онога нашег несташлука по Илоку?“ запита шапчанин мога пријатеља. „Сећам се а особито онога догађаја на чуну.“ На то га ми упитасмо шта је то било и замолисмо га да нам тај догађај исприча.

„У оно време становао је у Илику одвешник Т., (који је после више година био судач у Н. Саду, а сад је у Загребу чини нам се код банског стола као судија). Он се је исто онако одликовао својом честитошћу, као што му је био примеран и отмен фамилијаран живот. Гостољубива његова кућа беше отворена сваком, који се је одликовао образованошћу и ваљаним понашањем. У ту честиту фамилију долажасмо и нас двојица, јер свагда беше ту друштва. Једно после подне месеца Фебруара, кад се лед на Дунаву тек почео кретати, опет се састадосмо у кући г. Т. Али ту не нађосмо забаве, почем је газда од куће с једним другим господином играо шаха, а другог друштва не беше. „Шта ћемо да радимо вечерас?“ упитаће један од нас. „Хајдемо на чуну у Нови Сад.“ Што рекосмо, то се и збои, и само смо сваки својој кући

отишли, да обучемо просте топле хаљине, и не потраја ни по сахата а ми се отиснусмо са обале илошке и ако чун тако мален беше, да једва нас двојица могосмо у њему седети. Ветар је дувао а талас сваки час заплускивао је чун тако, да један непрестано морао је из њега бацати воду. Ми увидосмо, да је то опасно, управо детињасто предузеће, али тврдоглавост наша не даде нам, да се оканемо тога, као што није хтео ниједан најпре да изусти, да се вратимо, јер сваки је хтео да се покаже јунак“.

Не само да нам ветар и таласи сместаше него скоро и ноћ наступи, те нас припуди, да на суво изађемо. То је било код првог села до Илока Нештина. Ми извукосмо на суво наш лаки чун и потражили смо конака у сеоској механи. Кад нас је бирташица опазила онако просто у гуњево обучени не хтеде нас примити у собу, већ нас упути у неку зграду, где су одрпани вандровци и чобани по патосу лежали. Но ми ју замолимо да нам да собу, и рекосмо јој да смо рибари па ћемо јој платити што је право. Бирташица најпре не хтеде да зна за то, но најзад ваљда се смилува на нашу младост, те нас пусти у њену парадну собу, али је најпре ормане закључала, чизме са сребрним музама пок. њеног мужа, као и бакарне тепсије и друго посуђе уклонила из собе. И ако то не беше најбољи комплимент нашем поштењу, ипак не могосмо предосторожност бирташице за зло примити, јер и у оно време беше по Срему и Бачкој пуштахија.

(Свршише се.)

СМЕСИЦЕ.

(Личне вести.) Ваљани наш први судач г. капетан-аудитор Шпрајбер, премештен је за региментског судца у Беду црвцу. На његово место долази неки г. Шварц. Ово је премештање немилу дирнуло наше грађанство, јер г. Шпрајбер не само што је потпуно властан српским језиком, већ је он и савестан и тачан званичник, чему је доказ опште поверење, што је стекао код нашег становништва без разлике. Као што чујемо, варошко ће заступништво претставку поднети влади, којом моли да г. капетан-аудитор Шпрајбер остане судцем код овдашњег мајистрата.

(Из Земуна.) Како су нам сад вјерије и учитељи богословије одмора имају: молимо их, да нам разјасне ове тачке (ми велимо тачка, јер друго што су тачке.)

1. Зашто ми молимо се на литургији: со страхом божијим и вјероју преступите, док у јелинском и романском стоји: со страхом божијим и вјероју

и љубовју агачиг и драгошћу: да гди је нама љубовју? У службенику романском спомиње се митрополит Шагућа као барон, које нам се види извешно, највише зато што ни Василије Велики, ни Григорије богослов, ни Јоан златоуст није били барони.

2. Зашто у вјерују кажемо: творца небу и земљи, кад Јелин вели: неба и земље у род, а не у дат. падежу, почем граматика тако заповеда и Елинека и Славенска и Латинска и Немачка па и све граматике.

3. Може ли се читати у вјерују јавно у храму божијем или у школи: расијатаго же за нас, место за ни. Зар ми хелимо бити паметнији? зар нестоји у Евађељу: Јота једина или једина черта непреидет од закона?

4. Зашто ми поемо: троическое поклоненије, а Елин вели: троици поклоненије. Ми велимо: благословеније господње на вас, а Елин каже: благословеније господа на вас. Тако Србин и то само Србин склања сва имена прилагателна, док ни Елин ни Латин ни Немцз то неможе. Ми кажемо Јованов син, Петрова кћи, Марково дете, а они би сви рекли: Јована син, Петра кћи, Марка дете, Petri filia, des Markus Kindl.

5. Зашто поемо на литургији Елинекој: у помоћ свију благочестиви и православни Христијана, на онда поставимо: једини свјат, једини господ, а код нас Срба почињемо одма са: једини свјат, нити ми имамо у помоћ свију и пр.

6. Зашто ми поемо: свјати боже, свјати крепки, а Елин пое: свјати бог, свјати крепки? Код њи је именителни, код нас звателни!

Засада оволико само, други ред више. Ж.

(Српски преврат г. 1842.) стао је народу српском осим непроцењеног моралног губитка још и грдног новчаног трошка, као што овај верни прешис од званичног акта показује.

Скупштинама 1842. год. покљоњено	гр.	90.000
Официрима и солдатима	„	404.512
Вучићу	„	110.000
Тамиш-Паши	„	280.000
Чиновницима у граду	„	44.800
Шекиб-ефендији	„	560.000
Шекиб-ефендији	„	162.000
Ризат-паши	„	28.000
Акиб-ефендији	„	11.200
Кнезу Стефану Богориду	„	40.000
Слугама Шекиб-ефендије	„	5.300
Бож-ефендији	„	5.600
Слугама Алипаше	„	1.000
Ахмет-ефендији у Стамболу	„	56.000
За обдарење дописа у страних новина	„	1.595
Уредницима у Загребу и Пешти	„	22.400
Чиновништву 1842. за издају	„	183.232
За услугу странцима чрез г. А. Симића	„	2.268.560
Гружанима гарди Вучићевој	„	821.590
Симићевој госпи за Цариград	„	37.870
Други избор кнеза Александра	„	486.480
Једном пријатељу код хрватских новина	„	16.800
Опет њему изванредно звање и	„	4.800
Полицији на шишијуне	„	39.200
За уталогу шабачке буне Вучићу	„	313.600
За уталогу шабачке буне Советницима	„	41.142
Тенки за проналазак соли	„	27.707
За одобру великог суда	„	504.000
За одобру великог суда у Цариграду	„	3.000
Светићу за законик	„	72.000
Кнежевићу за Беч	„	29.681
Вучићу за Видин	„	6.272
Кнежев пут у Каванлук за ордене	„	1.632.061
Султановој мајци поклон	„	280.000
Кћери Султановој	„	112.000
Покљоњен дефицит судовима	„	1.200.000

• Свега гр. 9.733.602

(Мртав спаљен.) Прански листови јављају: Неки дан сахрањен је барон Добровски ц. кр. фелдмаршал-ајтант. Кад је у своје стању код цитра аустријског умро, метну свећу на кревет његов. Јастуци се упале и пре него што су присутни осветили ватру изгоре мртво тело тако јако да се није могло познати. Аустријска је војска рагубица у њему великога човека — јер је био 6 стопа и 4 палца висок.